

▣ "Србија већ дуго баштини систем персоналне владавине и поданичког менталитета, као у породици у којој нико не жели да одрасте, у којој се сви понашају као велика деца, јер о свему мисле мама и тата, баба и деда, односно председник. Зато се увек опредељивала на бази личног сензибилитета вође, од средњег века до данас, с тим што су се српски краљеви ломили између Рима и Цариграда, а власт се сада двоуми између Брисела и Вашингтона, с једне и Москве и Пекинга с друге стране", каже Миодраг Зец, професор Филозофског факултета у пензији у интервјуу за Радар.

„По систему владавине Вучић личи на књаза Милоша, јер је сва власт у рукама једног човека. Разлика је што се у време Милоша Србија ширила, а у време Вучића се територијално смањује и што је Милош био везан за Запад, где је и побегао, док Вучић дрибла у казненом простору и аутоголове проглашава победом. Модел владања је сличан, али резултати нису. Зато ће Вучићу бити теже да влада, а много теже биће и нама да живимо са оваквом влашћу. Тим пре што више нема резервоара људи који би желели да дођу да живе у овако крхкој и нестабилној творевини, јер нисмо успели да створимо грађанина као стуб демократског друштва. Бити грађанин подразумева и одговорност, а код нас они који су против режима често неће да гласају на изборима,

иако је то исто као да су гласали да све остане по старом. Наш усуд је што се налазимо на ливади из приповетке 'Јаблан' Петра Кочића, а ту где се боду бикови, цвеће не расте. Коначно, све што смо као народ и направили није дуго трајало", нагласио је Зеџ.

У Србији, каже, не постоји политичко тржиште.

„У свим продавницама владајућа странка, која је успоставила монопол, нуди исту, кварну робу, док су продавнице у којима се раније могло наћи и нешто друго затворене. На том тржишту све је више бофл робе, па је природно што пада и цена политичара-прелетача. А колико год да им вођа плати – преплатио их је“, навео је за Радар.

Он сматра и да у Србији не постоји политичко тржиште на коме сваки грађанин са својим системом вредности, може „купити“ одређену политичку робу по прихватљивој цени, уз гаранцију квалитета.

„То није могуће, јер се у свим продавницама нуди иста роба владајуће странке, која је успоставила монопол, док су продавнице у којима се раније могло наћи и нешто друго у међувремену – затворене. Као грађане нас варају на политичком тржишту, јер нам продају кварну робу, док нам на робном тржишту продају робу којој је истекао рок и слабијег је квалитета него што то пише на декларацијама“, истакао је Зеџ.

На питање како гледа на разне врсте изборног инжењеринга, сеобу бирача из Мале Крсне и фантомске бираче, Миодраг Зеџ каже:

„Потреба да свуда вучеш за собом своје митингаше и гласаче је потврда да још од 'ћоравих кутија' у време комунизма није пронађен модел како да се утврди права већина. Никада изборе нисмо схватили као расправу о базичним питањима која би требало да буду на дневном реду. Никада нисмо гласали о суштини, идеји како да се неки проблем реши. И уочи избора у Београду намеће се тема Косова, а не канализације, ГСП-а, метроа... Све се врти око важних, али за ове изборе виртуелних питања о судбини Срба, Косова, државе, која се не решавају на градском, већ на државном нивоу. А у ствари се увек гласа по принципу – хоћемо краља, нећемо Тита, или обрнуто: хоћемо Слобу, нећемо Слобу; хоћемо Вучића, нећемо Вучића“, нагласио је Зеџ.

Како каже, тај проблем се не може решити „хватањем активиста СНС-а по хаусторима“ да би се спречило прикупљање сигурних, капиларних гласова.

„Пре тога мора се променити систем, јер ми немамо државу, а симбол тога је да је неупоредиво јефтиније легализовати нешто што је саграђено нелегално, него регуларно градити. И ништа неће моћи да се промени све док нелегално понашање буде исплативије од поштовања закона. Подела власти, независне и компетентне институције, јавност и слободни медији су предуслов просперитета. Нама власт нуди јединство власти и контролу медија као идеал“, рекао је професор Зец.

О томе како смо дошли до тога да власт и локалне изборе проглашава за „бити или не бити“, Зец објашњава да је реч о „патолошкој потреби да сматрамо да смо највећи, најважнији, а већина не зна ни за шта, ни за кога се гласа“.

„Проблем је и изборни закон, па се, уместо за Мику или Жику код нас гласа за или против Вучића. Нико не препознаје кандидате за одборнике и посланике. Нико овде не зна ко их заступа у Скупштини, док људи у Аризони знају да гласају за два сенатора и могу да оду код њих и да разговарају са њима. Кога ја да питам било шта“, упитао је Зец.

Време је, каже, да се вратимо на изборни систем који ће омогућити директну везу грађана и њихових представника.

„Може кандидат имати иза себе заставицу неке партије, али он мора да победи на изборима. Овако, неки су у врху изборне листе само да ‘навуку’ гласове, а онда у скупштинске клупе седну неки други кандидати за које нико не би гласао“, рекао је.

Зец каже и да је Вучић „мајстор за коришћење свих помоћних средстава да добије власт“.

„И није то проблем, већ што у друштву не постоји сагласност да се организује

референдум – да ли сте за то да поштовање закона буде стимулативно јефтино, а непоштовање строго кажњиво. Ако смо за правну државу, лако је направити процедуре које ће то омогућити. Чини ми се, међутим, да је мало коме стало да се направи разумна, функционална, одржива, креативна држава. Сви се боре само да буду калиф уместо калифа, а Вучић маестрално користи карафеке, које је претходна власт користила да њени политички противници никада не дођу на власт. Велики проблем је и подела на изборне јединице, јер се изборни инжењеринг непрекидно злоупотребљава. Добро је да из жеље да буде још већи Београду нисмо прикључили и Малу Крсну. Општина мора бити центар грађанског суверенитета, да људи из Младеновца, Обреновца или Лазаревца решавају питања која су важна за њих. Као да се заборавља да се на локалним изборима гласа о томе како се прикупља и троши порез наплаћен у тој регији, а сви се понашају као да неко други све то плаћа“, казао је Зеца.

А шта је онда решење?

„Време је да се вратимо на изборни систем који ће омогућити директну везу грађана и њихових представника. Може кандидат имати иза себе заставицу неке партије, али он мора да победи на изборима. Овако, неки су у врху изборне листе само да ‘навуку’ гласове, а онда у скупштинске клупе седну неки други кандидати за које нико не би гласао. Многи се згражавају на појам грађанског друштва, јер се грађанин још доживљава као ‘реметилачки фактор социјалистичке среће’. Зато су све наше реформе вербалне“, каже.

Према речима Зеца, по систему владавине Вучић личи на књаза Милоша.

„Јер је сва власт у рукама једног човека. Разлика је што се у време Милоша Србија ширила, а у време Вучића се територијално смањује. Модел владања је, дакле, сличан, али резултати нису. Зато ће Вучићу бити теже да влада, а много теже биће и нама да живимо са оваквом влашћу“, изјавио је Зеца.

(Радар-Н1)